

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بانک سوالات متنوع و حل تمرینات درس

و تمرینات تکمیلی

دهم رشته انسانی چاپ ۱۴۰۳

تهیه و طراحی : محمد یولچی خانی

اگر این محتوا مفید بود یا اگر word این محتوا را خواستید با شماره: « ۰۹۱۰۰۴۸۲۵۲۲ » تماس وبا واریز مبلغ دلخواه ما را یاری کنید.

درسنامه

منطق، ترازوی اندیشه

علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است، منطق نام دارد.

منطق دانان کوشیده اند:

- ۱- با بررسی انواع خطاهای ذهن و دسته بندی آنها، راه های جلوگیری از آنها را نشان دهند.
- ۲- ایشان قواعدی را که باید رعایت کنیم تا دچار خطای فکری یا اصطلاحاً مغالطه (سفسطه) نشویم، مشخص کرده اند.
- ۳- ذهن انسان به صورت طبیعی بر اساس قواعدی می اندیشد.
- ۴- منطق دانان این قواعد را کشف کرده اند و به صورت علم منطق در اختیار ما قرار داده اند.
- ۵- باباه کارگیری علم منطق که به دسته بندی و توضیح قواعد ذهن می پردازد، سریع تر و دقیق تر می توان عوامل لغزش و خطای ذهن را تشخیص داد.
- ۵- همچنین باید توجه داشت که منطق علمی کاربردی است که تبخّر در آن به تمرین و ممارست نیاز دارد.

مغالطات

مغالطات همچون بیماری هایی هستند که باید از دچار شدن به آنها برحذر بود. از این رو دانستن آنها برای منطق دان لازم است تا بتواند با آنها مبارزه کند.

در علم منطق به همراه بیان قوانین حاکم بر ذهن، روش های جلوگیری از مغالطات را بیان می کنند.

آموختن منطق مانند :

آموختن دوچرخه سواری است که باید به صورت عملی فراگرفته شود و خواندن دستورالعمل های نظری، فرد را تبدیل به دوچرخه سواری ماهر نمی کند.

توجه به این نکته نیز لازم است که دانش منطق، ابزاری در خدمت سایر علوم و دانش هاست.

همچون سیستمهای کنترلی یک خودرو است که میزان بنزین، سرعت حرکت و گرمای موتور را به ما نشان می دهند و در مقابل مشکلات به ما هشدار می دهند. اما باعث حرکت خودرو نمی شوند.

منطق را به شاقول بنایی^۱ تشبیه کرده اند که به کارگیری آن باعث پدید آمدن بنای فکری مستحکمی می شود؛ اما آجرها و مواد لازم برای ساختن این بنا را باید از علوم دیگر تهیه کرد.

حیطه کاربرد منطق:

۱-ارزیابی اندیشه های فلسفی

۲-هر یک از ما در سراسر زندگی خود بدان نیازمندیم؛ زیرا می خواهیم درست فکر کنیم و درست تصمیم گیری کنیم. استدلال آوری و تعریف کردن صحیح، اموری نیستند که تنها در محیط تحصیلی، با آنها سر و کار داشته باشیم. این امور بخشی از سخنان روزانه ما را تشکیل می دهند.

۳-شیوه های جلوگیری از خطای اندیشه رابه ما آموزش دهد.

تقسیم دانش بشری به دو حیطه:

۱- تصور: مانند درک ما از سیمرغ، درخت، مثلث قائم الزاویه و مانند آن در این حالت به واقعیت داشتن یا نداشتن یا ارتباط آن با سایر امور، کاری نداریم و تنها همان را به ذهن می آوریم.

۲- تصدیق: در تصدیقات، حکم و قضاوت وجود دارد و در آنها اوصافی را به چیزی نسبت می دهیم یا از آن سلب می کنیم.مانند:

مثلث قائم الزاویه سه زاویه مساوی ندارد.

دو بخش اصلی علم منطق :

۱- تعریف: که در آن روش صحیح تعریف کردن بیان می شود و به ما کمک می کند تا از تعریف اشتباه پرهیز کنیم:

بلیت الکترونیکی=بلیت الکترونیکی به جای بلیت های کاغذی استفاده می شود و چیزی شبیه کارت بانکی است که با قراردادن آن بر روی دستگاهی که در اتوبوس ها یا ایستگاه های اتوبوس درون شهری نصب شده است.

۲- استدلال: که در آن روش صحیح استدلال کردن بیان می شود و به ما کمک می کند تا از استدلال اشتباه پرهیز نماییم:

رحمانی معلم منطق ما است. معلم منطق ما در کلاس است.= پس رحمانی در خانه اش نیست.

بنابراین به کمک تعریف از تصور های معلوم به شناخت تصور های مجهول وبه کمک استدلال از تصدیق های معلوم به کشف تصدیق های مجهول دست می یابیم .

بنابراین به کمک تعریف، از تصورات معلوم به شناخت تصورات مجهول و به کمک استدلال از تصدیق‌های معلوم به کشف تصدیق‌های مجهول دست می‌یابیم.

نقطه چین ها:

- ۱- علمی که در پی جلوگیری از خطای اندیشه است، **منطق** نام دارد.
- ۲- منطق دانان قواعدی را که باید رعایت کنیم تا دچار خطای فکری یا اصطلاحاً **مغالطه** (سفسطه) نشویم، مشخص کرده اند.
- ۳- **مغالطات** همچون بیماری‌هایی هستند که باید از دچار شدن به آنها برحذر بود.
- ۴- علم **منطق** به همراه بیان قوانین حاکم بر ذهن، روش‌های جلوگیری از **مغالطات** را بیان می‌کنند.
- ۵- تأکید منطق بر آموزش **شیوه درست اندیشیدن** است تا از این طریق قادر به تشخیص خطاهای ذهن که بی‌شمارند باشیم.
- ۶- **منطق** علمی کاربردی است که تبحر در آن به تمرین و ممارست نیاز دارد.
- ۷- آموختن **منطق** مانند آموختن **دوچرخه سواری** است که باید به صورت عملی فراگرفته شود.
- ۸- دانش **منطق**، **ابزاری** در خدمت سایر علوم و دانش‌هاست.
- منطق همچون **سیستمهای کنترلی یک خودرو** است که میزان بنزین، سرعت حرکت و گرمای موتور را به ما نشان می‌دهند. و در مقابل مشکلات به ما هشدار می‌دهند.
- ۹- منطق را به **شاقول بنایی** تشبیه کرده اند که به کارگیری آن باعث پدید آمدن بنای فکری مستحکمی می‌شود؛ اما آجرها و مواد لازم برای ساختن این بنا را باید از علوم دیگر تهیه کرد.
- ۱۰- به کمک **تعریف**، از تصورات معلوم به شناخت تصورات مجهول و به کمک **استدلال** از تصدیق‌های معلوم به کشف تصدیق‌های مجهول دست می‌یابیم.

پرسش‌های تشریحی:

۱-چرا دانستن مغالطات برای منطق دانان لازم است؟

مغالطات همچون بیماری هایی هستند که باید از دچار شدن به آنها برحذر بود. از این رو دانستن آنها برای منطق دان لازم است تا بتواند با آنها مبارزه کند. همان گونه که در علم پزشکی انواع بیماری ها و روش های پیشگیری و درمان آنها را بیان می کنند، در علم منطق نیز به همراه بیان قوانین حاکم بر ذهن، روش های جلوگیری از مغالطات را بیان می کنند.

۲-تاکید منطق بر درست اندیشیدن است یا مبارزه با مغالطات ؟ چرا ؟

علم منطق نیز به همراه بیان قوانین حاکم بر ذهن، روش های جلوگیری از مغالطات را بیان می کنند. البته تأکید منطق بر آموزش شیوه درست اندیشیدن است تا از این طریق قادر به تشخیص خطاهای ذهن که ب ی شمارند باشیم .

۳-علم منطق چه کمکی به ذهن و فکر انسان می کند ؟

ذهن همواره در معرض لغزش قرار دارد و معمولاً در استدلالهای پیچیده یا تعریف دقیق اصطلاحات خاص، دچار اشتباه می شود. به همین دلیل با به کارگیری علم منطق که به دسته بندی و توضیح قواعد ذهن می پردازد، سریع تر و دقیق تر می توان عوامل لغزش و خطای ذهن را تشخیص داد.

۴- چرا ما انسان ها در سراسر زندگی خود به منطق نیازمندیم ؟

هر یک از ما در سراسر زندگی خود بدان نیازمندیم؛ زیرا می خواهیم درست فکر کنیم و درست تصمیم گیری کنیم. ما هر روزه مطالبی را برای دوستانمان بیان می کنیم؛ برای متقاعد کردن آنان دلیل می آوریم و می کوشیم تا در تعلیم و تعلم دچار خطا نشویم یا درداد و ستد، فریب کلاهبرداران را نخوریم. امروزه با فراگیر شدن رسانه ها و حجم انبوه اطلاعات صحیح و غلط، بیش از پیش نیازمند علمی هستیم که شیوه های جلوگیری از خطای اندیشه را به ما آموزش دهد.

۵- دو حیطة اصلی منطق را بنویسید.

دو حیطة اصلی منطق : تعریف و استدلال است.

۶-علم تصور را با ذکر مثال تعریف کنید.

تصور:مانند درک ما از سیمرغ، درخت، مثلث قائم الزاویه و مانند آن. در این حالت به واقعیت داشتن یا نداشتن یا ارتباط این تصور با سایر امور، کاری نداریم و تنها همان تصور را به ذهن می آوریم.

۷- علم تصدیق را با ذکر مثال تعریف کنید.

در تصدیقات، حکم و قضاوت وجود دارد و در آنها اوصافی را به چیزی نسبت می دهیم یا از آن سلب می کنیم. مانند: روح جاودان است.

۹-علم منطق به چند بخش اصلی تقسیم می شود آنها را بنویسید .

علم منطق به دو بخش اصلی تقسیم شده است: ۱- تعریف ۲- استدلال

۱۰- چرا علم منطق به دو بخش اصلی تقسیم شده است ؟

از آنجا که وظیفه منطق جلوگیری از خطای اندیشه است، علم منطق به دو بخش اصلی تقسیم شده است:

۱- تعریف؛ که در آن روش صحیح تعریف کردن بیان می شود و به ما کمک می کند تا از تعریف اشتباه پرهیز کنیم.

۲- استدلال؛ که در آن روش صحیح استدلال کردن بیان می شود و به ما کمک می کند تا از استدلال اشتباه پرهیز نماییم.

۱۱- وظیفه اصلی منطق چیست ؟

وظیفه منطق جلوگیری از خطای اندیشه است.

۱۲- تعریف و استدلال چه کمکی به ما می کنند؟

بنابراین به کمک تعریف، از تصورهای معلوم به شناخت تصورهای مجهول و به کمک استدلال از تصدیق های معلوم به کشف تصدیق های مجهول دست می یابیم.

تمرین

تمرین

از میان موارد زیر تصور و تصدیق را مشخص کنید:

سیمرغ افسانه ای سیمرغ افسان های است . دانا توانا بود هر که دانا بود.

تصور

تصدیق

تصور

تصدیق

تمرین

مشخص کنید که کدامیک از موارد زیر تعریف و کدامیک استدلال هستند:

مشخص کنید که کدامیک از موارد زیر تعریف و کدامیک استدلال هستند:

چون قاشق چوبی گرما را منتقل نمی کند، غذا را با آن هم بزن تا دستت نسوزد = **استدلال**

منطق علمی است که از خطای ذهن جلوگیری می کند = **تعریف**

معلم ما در کلاس است؛ پس در خانه اش نیست = **استدلال**

ترابری یعنی حمل و نقل کالا یا مسافر از جایی به جای دیگر = **تعریف**

فعالیت تکمیلی

۱- جملاتی که با «چیست» پایان می پذیرند و جملاتی که با «چرا» آغاز می شوند با کدام یک از دو مبحث اصلی منطق ارتباط دارند؟

چیست ← تعریف

چرا ← استدلال

۲- از میان موارد زیر تصورها و تصدیقها را مشخص کنید:

منطق معیار تفکر است،=تصدیق منطق،=تصور تصدیق بخشی از علم است،=تصدیق کوه
سهند،=تصور

۳- اگر ذهن انسان به طور طبیعی بر اساس قواعدی می اندیشد، چه نیازی به خواندن منطق داریم و چرا به صرف خواندن کتابهای منطق از خطای ذهن مصون نمیمانیم؟

ذهن انسان به صورت طبیعی بر اساس قواعدی می اندیشد . منطق دانان این قواعد را کشف کرده اند و به صورت علم منطق در اختیار ما قرار داده اند . گرچه ذهن انسان به طور طبیعی منطقی رفتار می کند و بدون دانستن نامهای این قواعد، آنها را در زندگی خود به کار می برد؛ اما ذهن همواره در معرض لغزش قرار دارد و معمولاً در استدلالهای پیچیده یا تعریف دقیق اصطلاحات خاص، دچار اشتباه می شود . به همین دلیل با به کارگیری علم منطق که به دسته بندی و توضیح قواعد ذهن می پردازد، سریع تر و دقیق تر می توان عوامل لغزش و خطای ذهن را تشخیص داد.